

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК ТА ПРАВА

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Затверджено на засіданні кафедри історії та археології
завідувач кафедри С.І. Пачев
протокол № 1 від 02.09.2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва курсу	Хронологія та календарні системи <i>вибірковий</i>
Ступінь освіти Бакалавр Освітня програма	бакалавр 014 Середня освіта.Історія 032 Історія та археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2025-2026 / парний семестр /
Викладач	Гудзь Віктор Васильович
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/gudz-viktor-vasilovich/
Контактний тел.	0673266430

E-mail:	gudz_viktor@mspu.edu.ua	
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2974	
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щочетверга, згідно графіку роботи кафедри історії та археології. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.	

2. Анотація до курсу

Освітній компонент “Хронологія та календарні системи” є вибіркоvim курсом передбаченим навчальною програмою, затвердженою до виконання МОН України для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавр зі спеціальності 014 Середня освіта. Історія; 032 Історія і археологія. Програма курсу є складовою частиною державного екзамену для студентів, які завершують навчання за рівнем бакалавра історії.

Передбачає короткий і змістовний аналіз схеми підготовки студентів згідно навчальної програми з курсу «Хронологія та календарні системи». Лекційні та семінарські заняття допоможуть студентам глибше засвоїти вузлові питання хронології та календарних систем світу, засвоїти знання з хронології та історії світових календарів, оперувати спеціальною термінологією, теоріями, концепціями, вивчити основи вимірювання та періодизації часу та особливості теорії та практики творення календарів народами світу. На семінарських заняттях студенти оволодівають основами наукового дослідження, навчаються самостійно оцінювати явища астрономії, хронології, особливості календарів та висловлювати і аргументувати власні думки.

3. Мета та завдання освітнього компонента

Мета курсу “ Хронологія та календарні системи ” полягає в тому, щоб сформувати у студентів-істориків знання про вимірювання і нормування часу та календарних систем світу і окремих народів; формувати загальнолюдські цінності і культуру поведінки для гармонійного засвоєння цінностей свого народу і загальнолюдських надбань; запобігати поширенню етнічно-конфесійної упередженості й пересудів; плекати культуру міжетнічного спілкування; синтезувати результати інших гуманітарних і природничих наук для глибокого і всебічного пізнання

хронології та календарів людського суспільства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- основи методології хронологічного дослідження;
- етапи становлення хронології як самостійної галузі знань;
- теорії та практику дослідників хронології та укладачів календарів;
- класифікацію календарів, критерії, види та їх характеристику;
- принципи та методи редукції календарів
- історію та особливості творення календарів давніми народами світу;
- історію запровадження та особливості сучасної календарної системи України;
- співвідношення релігійних і світських календарів України і світу;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *вміти*:

- визначати зв'язок явищ астрономії хронології;
- обраховувати редукцію календарів за формулами;
- застосовувати методи історичного аналізу та синтезу історичних фактів, встановлювати причинно-наслідкові та зв'язки в історичному процесі;
- застосувати на практиці хронологічні методи;
- аналізувати різні фактори життєдіяльності етнічних спільнот;
- співставляти різні інтерпретації основних понять у викладі основних наукових шкіл хронології;
- робити висновки на основі аналізу статичних і динамічних характеристик календарів
-

4. Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнім компонентом

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі гуманітарних наук під час професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів історичної науки та астрономії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- знання і розуміння предметної області та розуміння професії.
- здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей;

- уміння дослідження документів, наукових робіт та письмового оформлення результатів;
- знання основних можливостей наукової співпраці, презентуючи свій доробок;
- здатність до розуміння багатоманіття культурного розвитку світу;

Фахові компетентності:

- здатність до виокремлення та синтезу базових категорій та дефініцій хронології;
- здатність до аналізу історії світового літочислення та створення каледарів;
- знання специфіки відповідної хронологічної термінології;
- здатність брати участь у дискусіях, користуватися понятійно-категорійним апаратом хронологічної науки, джерелами та довідниковими матеріалами;
- здатність виявляти актуальні проблеми світового та національного літочислення;
- здатність виокремлювати спільне і відмінне в календарних системах світу;

5. Результати навчання:

- здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.
- здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище.
- володіння певним рівнем знання методів, інструментів і проблем, що відносяться до всіх основних хронологічних періодів становлення і розвитку календарних систем народів світу;
- здатність визначати, мати доступ, аналізувати та поєднувати інформацію з різних джерел, документів і текстів для вирішення відповідних історичних завдань;
- вміння аналізувати хронологічні та історичні процеси, події, факти;
- здатність розрізняти історичну своєрідність, культурне та етнонаціональне розмаїття на прикладі календарних систем світу;
- здатність організовувати складну інформацію з хронології в логічно послідовній формі.
- здатність подати результати дослідження у формі звіту відповідно до основних канонів дисципліни.
- уміння виявляти та розв’язувати дослідницькі проблеми, здійснювати дослідження проєктів на належному рівні;
- уміння використовувати програмно-технічні засоби інформатики та інформаційні системи і технології.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

здатність розв’язувати проблеми

управління часом
 адаптивність
 винахідливість
 відкритість до критики
 комунікативні навички
 емоційний інтелект
 клієнтоорієнтованість

**КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ
 ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ**

Здоровий спосіб життя
 Якісна освіта
 Толерантність та справедливість
 Зменшення нерівності
 Подолання соціальних бар'єрів

Вид заняття	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин	30	14	76	120 – 4 кр.
Денна форма				
Кількість годин				
заочна форма				

6. Організація навчання курсу			
Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		40	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		20	
самостійна робота		60	
Ознаки курсу			
Семес тр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Вибірковий
1-й семестр	014 Середня освіта.Історія 032 Історія та археологія	2 курс	Нормативна

7. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Вчасно та самостійно виконувати контрольно-модульні завдання та завдання семінарів. Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
	120	40	20			60		4	4			112
Модуль І. Предмет і поняття хронології та календарних систем. Юліанський та Григоріанський календарі												
ТЕМА 1. Поняття про час та його вимір	15	4	2			9		1				14
ТЕМА 2. Поняття, походження та різновиди календарів	15	6	2			7			1			14
ТЕМА 3. Календар давніх слов'ян	15	4	2			9			1			14

ТЕМА 4. Юліанський та Григоріанський календарі	15	6	4			5		1				14
УСЬОГО ГОДИН	60	20	10			30		2		2		56
Модуль 2 Національно-релігійні різновиди календарів та їх редукція												
ТЕМА 1. Мусульманський, персидський та єврейський календарі	15	6	4			5			1			14
ТЕМА 2. Китайський, японський, монгольський, індійський календарі	15	6	2			7			1			14
ТЕМА 3. Календарі майя, ацтеків та інків	15	4	2			9		1				14
ТЕМА 4. Принципи уточнення дат давньоруської системи і сучасних пасхалій	15	4	2			9		1				14
Усього	60	20	10			30		2	2			56
Усього годин	120	40	20			60		4	4			112

8.Теми лекцій

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1.	ПОНЯТТЯ ПРО ЧАС ТА ЙОГО ВИМІР 1. Поняття «час» та його основні елементи.	4

	2. Астрономічні явища, що знаходяться в основі часу. 3. Інтерпретація понять «Тропічний рік», «Коло Сонця», «Коло Місяця» 4. Поняття істинного та середнього сонячного часу.	
2.	ПОНЯТТЯ КАЛЕНДАР. ПОХОДЖЕННЯ ТА РІЗНОВИДИ КАЛЕНДАРІВ 1. Доба та менші її частини. 2. Тиждень, синодичний місяць, тропічний рік. 3. Виникнення та значення календарів	6
3.	КАЛЕНДАР ДАВНІХ СЛОВ'ЯН 1. Календарі слов'ян в етнографії та археології. 2. Річний цикл. Основні слов'янські свята. 3. Розрахунок часу у східних слов'ян в Київській Русі	4
4.	ЮЛІАНСЬКИЙ ТА ГРИГОРІАНСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ 1. Характеристика давньоримської календарної системи. 2. Сутність реформи Нуми Помпілія та її вплив на подальший розвиток календаря. 3. Уведення Григоріанської календарної системи. 4. Церковні співставлення двох календарів.	6
5.	МУСУЛЬМАНСЬКИЙ, ПЕРСИДСЬКИЙ ТА ЄВРЕЙСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ 1. Поняття про Ісламський (місячний) календар 2. Особливості Ісламського календаря 3. Персидський календар 4. Єврейський календар	6
6.	КИТАЙСЬКИЙ, ЯПОНСЬКИЙ, МОНГОЛЬСЬКИЙ, ІНДІЙСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ 1. Історія календаря в Китаї. Цикли китайського літочислення. 2. Особливості Японського календаря. 3. Характерні ознаки фіксації дат в японській календарній системі. 4. Сутність Індійського календаря.	6
7.	КАЛЕНДАРІ МАЙЯ, АЦТЕКІВ ТА ІНКІВ	4

	1. Календар Майя. 2. Особливості календаря Ацтеків. 3. Характерні риси календаря Інків	
8.	ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УТОЧНЕННЯ ДАТ ДАВНЬОРУСЬКОЇ СИСТЕМИ І СУЧАСНИХ ПАСХАЛІЙ 1. Уточнення дати за супроводжуючими її додатковими ознаками. 2. Уточнення дати за вказівкою на дні тижня. 3. Уточнення дати за вказанням на церковні свята. Неперехідні свята і дати. 4. Уточнення дати за вказанням на астрономічні явища та індікт року. 5. Сучасні методи визначення Пасхалій	4
Разом		40

2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контролю	Кількість годин
1	Поняття про час та системи його виміру. Перший календар 1. Поняття «час» та його основні елементи. 2. Астрономічні явища, що знаходяться в основі часу. 3. Інтерпретація понять «Тропічний рік», «Коло Сонця», «Коло Місяця» 4. Поняття істинного та середнього сонячного часу.	Поточний	2
2	Поняття календаря. Походження та різновиди календарів 1. Походження і класифікація календарів	Поточний	2

	2. Особливості Стародавнього Єгипетського календаря. 3. Характеристика сонячного, місячного та місячно-сонячного календарів.		
3	1. Календар давніх слов'ян. Літочислення України-Русі 2. Характеристика місяців в слов'янському календарі. 3. Основні календарні свята 4. Особливості слов'янського тижня	Періодичний	2
4	Юліанський та григоріанський календарі: історія та сучасність 1. Характеристика давньоримської календарної системи. 2. Сутність реформи нуми Помпілія та її вплив на подальший розвиток календаря. 3. Введення Григоріанської календарної системи. 4. Церковні співставлення двох календарів	Модульний	4
5	Мусульманський, персидський та єврейський календарі 1. Історія мусульманського літочислення 2. Літочислення Туреччини 3. Особливості та характерні ознаки персидського календаря. 4. Характеристика єврейської календарної системи.	Поточний	4
6	Китайський, японський, монгольський, індійський календарі 1. Історія календаря в Китаї. Цикли китайського літочислення. 2. Особливості Японського календаря. 3. Характерні ознаки фіксації дат в японській календарній системі. 4. Сутність Індійського календаря.	Періодичний	2
7	Календарі майя, ацтеків та інків 1. Астрономічна основа календаря майя. 2. Особливості календаря майя. 3. Основні принципи побудови календаря у народів інків.	Поточний	2

	4. Процес формування календаря ацтеків.		
8	Основні принципи перевірки та уточнення дат давньоруської системи літочислення 1. Основні поняття, які використовуються при уточненні дат 2. Формули для розрахунку днів тижня. 3. Неперехідні свята й дати. 4. Практичне визначення дня Великодня	Модульний	2
	Усього годин		20

10. Самостійна робота

№ з/п	Теми і перелік питань, що винесені на самостійне вивчення	Кількість годин
1	Поняття про час та його вимір. Виникнення календаря	9
2	Поняття календар. походження та різновиди календарів	7
3	Календар давніх слов'ян та України Русі	9
4	Юліанський та григоріанський календарі	5
5	Мусульманський, персидський та єврейський календарі.	10
6	Китайський, японський, монгольський, індійський календарі	11
7	Календарі майя, ацтеків та інків. Календарі Океанії	11
8	Основні принципи уточнення дат Давньоруської системи літочислення. Пасхалії	12
	Усього годин	88

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Модуль І. Предмет і поняття хронології та календарних систем. Юліанський та Григоріанський календарі

Тема 1. ПОНЯТТЯ ПРО ЧАС ТА ЙОГО ВИМІР

Поняття «час» та його основні елементи. Астрономічні явища, що знаходяться в основі вимірювання часу.

Інтерпретація понять «Тропічний рік», «Коло Сонця», «Коло Місяця». Поняття істинного та середнього сонячного часу.

Тема 2. ПОНЯТТЯ КАЛЕНДАР. ПОХОДЖЕННЯ ТА РІЗНОВИДИ КАЛЕНДАРІВ

Виміри часу. Доба, година та менші її частини. Тиждень, синодичний місяць, тропічний рік. Виникнення та значення календарів. Особливості стародавнього єгипетського календаря.

Тема 3. КАЛЕНДАР ДАВНІХ СЛОВ'ЯН

Календарі слов'ян в етнографії та археології. Річний цикл. Основні слов'янські свята. Розрахунок часу у східних слов'ян в Київській Русі. Характеристика місяців в слов'янському календарі. Особливості слов'янського тижня

Тема 4. ЮЛІАНСЬКИЙ ТА ГРИГОРІАНСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ

Характеристика давньоримської календарної системи. Сутність реформи Нуми Помпілія та її вплив на подальший розвиток календаря. Уведення Григоріанської календарної системи. Церковні співставлення двох календарів календарів та їх редукція. Календар Французької революції

Модуль 2. Національно-релігійні різновиди календарів та їх редукція

Тема 5. МУСУЛЬМАНСЬКИЙ, ПЕРСИДСЬКИЙ ТА ЄВРЕЙСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ

Поняття про Ісламський (місячний) календар. Особливості Ісламського календаря. Персидський календар

Єврейський календар: історія і сучасність

Тема 6. КИТАЙСЬКИЙ, ЯПОНСЬКИЙ, МОНГОЛЬСЬКИЙ, ІНДІЙСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ

Історія календаря в Китаї. Цикли китайського літочислення. Особливості Японського календаря.

Характерні ознаки фіксації дат в японській календарній системі. Сутність Індійського календаря.

Тема 7. КАЛЕНДАРІ МАЙЯ, АЦТЕКІВ ТА ІНКІВ

Історичні обставини створення календарів Латинської Америки. Календар Майя. Особливості календаря Ацтеків. Характерні риси календаря Інків.

Тема 8. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УТОЧНЕННЯ ДАТ ДАВНЬОРУСЬКОЇ СИСТЕМИ І СУЧАСНИХ ПАСХАЛІЙ

Уточнення дати за супроводжуючими її додатковими ознаками. Уточнення дати за вказівкою на дні тижня.
 Уточнення дати за вказанням на церковні свята. Неперехідні свята і дати. Уточнення дати за вказанням на астрономічні явища та індікт року.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль І. Предмет і поняття хронології та календарних систем. Юліанський та Григоріанський календарі

Тема 1. ПОНЯТТЯ ПРО ЧАС ТА ЙОГО ВИМІР

Які астрономічні явища знаходяться в основі вимірювання часу?

Тема 2. ПОНЯТТЯ КАЛЕНДАР. ПОХОДЖЕННЯ ТА РІЗНОВИДИ КАЛЕНДАРІВ

З чим і в яку епоху пов'язано виникнення календарів»?

Тема 3. КАЛЕНДАР ДАВНІХ СЛОВ'ЯН

Як визначався розрахунок часу в Україні-Русі?

Тема 4. ЮЛІАНСЬКИЙ ТА ГРИГОРІАНСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ

Які обставини і причини уведення Григоріанської календарної системи?

Модуль 2. Національно-релігійні різновиди календарів та їх редукція

Тема 5. МУСУЛЬМАНСЬКИЙ, ПЕРСИДСЬКИЙ ТА ЄВРЕЙСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ

Які особливості єврейського календаря?

Тема 6. КИТАЙСЬКИЙ, ЯПОНСЬКИЙ, МОНГОЛЬСЬКИЙ, ІНДІЙСЬКИЙ КАЛЕНДАРІ

Які особливості і цикли китайського літочислення?

Тема 7. КАЛЕНДАРІ МАЙЯ, АЦТЕКІВ ТА ІНКІВ

Які характерні риси календаря Інків?

Тема 8. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УТОЧНЕННЯ ДАТ ДАВНЬОРУСЬКОЇ СИСТЕМИ І СУЧАСНИХ ПАСХАЛІЙ

Які принципи визначення пасхалій в Україні?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Практико-орієнтоване завдання: створити таблицю яка відображує часові виміри циклів «Тропічний рік», «Коло Сонця», «Коло Місяця».
2	Практико-орієнтоване завдання: написати есе на тему: «Етимологія назв та хронологічні виміри українських місяців і тижнів»
3	Практико-орієнтоване завдання: підготувати презентацію «Особливості і головні свята Ісламського календаря»

Докладний опис завдань для самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ.

1. Практико-орієнтоване завдання: створити таблицю яка відображує особливості китайського, індійського та монгольського календарів

- 1). Зібрати інформацію з підручників, довідників, наукових статей, Інтернет-ресурсів
- 2). Визначити критерії та ознаки відмінностей далекосхідних календарів.
- 3). Вибрати формат таблиці (Excel, Word або Google Sheets).
- 4). Підготувати короткий звіт або презентацію, в якій узагальнити результати роботи, включити таблицю та зробити акцент на важливості цих особливостей.

2. Практико-орієнтоване завдання: написати есе на тему: «Календар Майя: історичні і хронологічні особливості»:

- 1). Віднайти та проаналізувати наративні джерела та наочний матеріал з історії народу майя.
- 2). На основі зібраних матеріалів скласти детальний план есе, визначивши ключові розділи (вступ, основні ідеї, висновок) та підпункти для кожного розділу.
- 3). Написати есе, спираючись на детальний план, з урахуванням різних обставин історії і релігії народу майя.
- 4). Після написання провести редагування для покращення стилю, граматики та логіки викладу для можливої публікації.

3. Практико-орієнтоване завдання: підготувати презентацію «Календарна обрядовість сучасної України: хронологія зимових християнських свят

- 1). Вивчити і представити основні дати зимових християнських свят України.
- 2). На основі зібраної інформації скласти план презентації, визначивши основні слайди, їх основний вміст.
- 3). Створити слайди на основі підготовленого плану, використовуючи візуальні елементи (діаграми, зображення, світлини) для покращення сприйняття інформації.
- 4). Провести репетицію презентації, звертаючи увагу на час, синхронність та чіткість викладу матеріалу.

11. Принципи і критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення дисципліни.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до положення №283 від 29.08.2017 р. «Про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького».

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставляння балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через непідготовленість, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.

Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи;
- стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних **формах**:

- детальний усний аналіз поставлених питань;
- вибіркове усне опитування «з місця»;
- дискусійне обговорення питань;
- індивідуальне розв'язування практичних завдань, проблемних запитань чи завдань;
- фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв;
- письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо.

Критерії поточної оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями сучасної наукової етнологічної літератури, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає етнологічну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміти розбивати історичну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру).

Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій роботі є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями сучасної етнології, її науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичних джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Оцінка «три» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%),

елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з концептуальними досягненнями етнології та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, а просто перераховує. Відносно знає термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. До кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати, рецензії відповідей ровесників поверхові. Вміє організовувати пошук історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Оцінка «два» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями етнології та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. **Практично не** знає історичну термінологію (до 25%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Не вміє організовувати пошук джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (реферат/наукове есе)

1-4 бали	Кейс виконаний незадовільно, оскільки відтворити його зміст самостійно не може, відповідь недолуга, із значними помилками. Немає навичок командної роботи, не бере на себе відповідальність. Захист кейсу спрощений, із значними помилками. Не здійснював (ла) пошук інформації. Відсутня будь-яка аргументація. Відсутні самостійні висновки і синтетичні зв'язки. Не здатен використати наявний матеріал для роботи в школі. ІКТ використано недоречно. Не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
5-9 балів	Кейс виконано задовільно. Студент може репродуктивно відтворити змісту кейсу, однак у його відповіді є помилки. Відсутні окремі складові кейсу. Може використати наявний у кейсі навчальний матеріал, але його зміст не достатній; відповідь не чітка і спрощена. Здатен (на) по середньо оцінювати етнічні явища, процеси і тенденції в світі, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Вміє організовувати пошук історичної інформації, але не може її критично проаналізувати. Не достатньо використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки кейсу. Визначає роль людського фактора в історії, однак без необхідної аргументації. Не використовує ІКТ і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у кейс-технології; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід. Демонструє на посередньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє певне усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
10-15 балів	Кейс виконаний добре. Помилки під час захисту незначні. Є самостійні висновки на основі сформованих ціннісних орієнтирів і принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонуються певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволяє в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних і суспільних проблем; аргументація є, але не повна (75%). Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських

	та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Має певний рівень синтетичного мислення. Бере участь у роботі підготовки і захисту кейсу в межах етики професійних взаємин, застосовує оптимальну стратегію під час захисту, чітко дає відповіді на запитання однокласників; може приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Використовує історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших. Демонструє на достатньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
16-20 балів	Здатність презентувати власну творчу інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) етнічних явищ на основі захисту кейсу, ставити під сумнів усталені погляди, спростовувати стереотипи, при захисті використовує значний обсяг використаних джерел, висновки самостійні, тези у формі анотації здійснені на високому рівні. Підготовлений у кейсі матеріал здатен використати на практиці; відповідь чітка і завершена. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; буде переконливою аргументацією, рецензує відповіді ровесників. Вміє організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки кейсу. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Може використати інноваційні технології. Має синтетичне мислення. Бере активну участь у кейсі на всіх етапах його підготовки і презентації в межах етики професійних взаємин, формує

	аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі; приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Демонструє на високому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, бачить шляхи подолання труднощів, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
--	--

12. Рекомендована література

Основна

1. Демишев В.К. Китайский календарь: Методы расчета и принципы китайской философии. К. : Ника-Центр, 1999. 40 с.
2. Жонсон Кеннет. Мудрость Ягуара. Календарная магия майя / И. Митрофанова (пер.). К.: София, 1998. 250 с.
3. Единый календарь Земной цивилизации (Календарь ООН) / В.Иванов (авт.-сост.). Чернигов: РИК "Деснянська правда", 2006. 168 с.
4. Історична хронологія. Календарні системи світу: Навчаль-ний посібник із спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін / Автор-укладач О.О. Тарасенко. К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2004. – 72 с.
5. Климишин І.А. Календар і хронологія. 5-е вид., доп. Івано-Франківськ: Гостинець, вид-во Івано-Франківської Теологічної Академії, 2002. 231 с.
6. Климишин І. Календар і пасхалія з елементами хронології. Львів: Місіонер, 1996. 72 с.
7. Одинцов Д. С. Календари и люди: Календарная энциклопедия. Ялта, 2001. 307 с.
8. Скуратівський В.Т. Український народний календар. К.: Техніка, 2003. 384 с.
9. Таравська Я.В. Календарні системи народів світу. Навчальний посібник для студентів. Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. 182 с.

Допоміжна

1. Авени Энтони. Империи времени: Календари, часы и культуры / Д. Палец (пер.с англ.). К. : София, 1998. 382с.

2. Белявская Е.И., Белявский Ю.Л.. Календарь примет древних славян. К.: АВРИО, 2005. 200 с.
 3. Гуцал А.Ф.. Давні міри, письмо та календар: Матеріали з курсу лекцій для студ. іст. ф- тів — Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2001. 167с.
 4. Емельянов В.В. Ниппурский календарь и ранняя история Зодиака. СПб.: Петербургское Востоковедение, 1999. 272 с.
- Кудер П. Календарь / П.Кудер; Пер. с фр. В.Б.Шабасовой. М.: ООО"Издательство Астрель": ООО "Издательство АСТ", 2004. 159 с.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Claus Tondering “Frequently asked questions about calendars” ver 1.3 1996 <ftp://login.dknet.dk/pub/ct/calendar.faq> – много материалов по истории календаря, в частности отсюда полностью взят раздел по иудейскому календарю и раздел о переходе стран на григорианский стиль.
2. John Mosley (Griffith Observatory) “Star of Bethlehem Christmas Star errors” – О Вифлеемской звезде, профессиональное объяснение и большой список литературы. <http://www.griffithobs.org/IPSCChristmasErrors.html>
3. Красильников Ю.Д. “Солнце, луна, древние праздники и новомодные теории” 1999 —. <http://www.chat.ru/~fatus/easter.html>
4. <http://www.webexhibits.com/calendars> – достаточно полные материалы по китайскому и арабскому календарю (и другим), также по истории дней недели.
5. О японском календаре <http://petals.newmail.ru> - Сайт "Лепестки сакуры" много интересных материалов, <http://anime.ru/Articles/calendar.htm>
6. Dirk Husfeld and others, Astronomical Time Keeping <http://www.maa.mhn.de/Scholar/times.html>
7. <http://astro-ifmi.org.ua/content/category/1/1/5/>